

El 'miracle' americà

La guerra a l'Afganistan ha fet un tomb inesperat, i quan ja eren molts els qui pensaven que l'exèrcit dels EUA s'hi enfangava com els havia passat als militars soviètics, l'Aliança del Nord ha entrat a Kabul i ara la feina és aconseguir un govern representatiu de tot el país. Però paral·lelament a l'ofensiva militar, els països occidentals també han multiplicat els esforços en un altre front: les finances dels grups terroristes, començant pels diners de Bin Laden. En aquest dossier fem un repàs a les mesures que en aquest sentit ha impulsat Bush i com han afectat Europa, especialment a Suïssa, on el secret bancari és com un valor sagrat del país.

Cosa que també saben els terroristes.

Igualment relacionat amb el conflicte afganès, publicuem una entrevista al ministre de Defensa de l'Índia, un reportatge sobre els cristians al Pakistan i una entrevista l'exrei de l'Afganistan.

Dir que res no serà igual després dels atemptats de l'11 de setembre als EUA ja comença a ser un tòpic periodístic. Tanmateix, si en algun terreny aquesta afirmació té algun sentit és sens dubte en l'anomenada "lluita contra el terrorisme internacional". La unanimitat dels països occidentals, amb el suport de Rússia i la Xina, davant de la "nova amenaça del segle XXI" pot provocar uns canvis en el sistema internacional difícils d'imaginar abans de l'ensorrament de les Torres Bessones. Sentir l'ultraliberal George W. Bush defensar les virtuts del control sobre la criminalitat financera n'és potser l'exemple més clar.

Els EUA no són els únics a reorientar la seva política, els països europeus també participen en una cursa de propostes per mirar de combatre les activitats econòmiques lligades al terrorisme i al blanqueig de diner. De Nova York a Singapur, passant per Londres i Ginebra, centenars d'empleats de banca verifiquen nerviosament que cap nom de client o de societat relacionat amb Ossama bin Laden figuri en les seves llistes. La qüestió, però, és saber fins a on arribarà l'actual croada antiterrorista.

Ofensiva nord-americana. El primer pas tímid es va fer el desembre del 1999 amb la redacció d'una convenció a l'ONU que ja preveia una sèrie de mesures per ofegar econòmicament les xarxes terroristes. Tanmateix, aquesta convenció no havia pogut entrar en vigor fins avui dia ja que només havia estat signada per uns quaranta països i ratificada per menys dels vint-i-dos necessaris. Els atemptats als EUA, però, han portat Ge-

orge W. Bush a liderar ara la lluita contra el terrorisme internacional. Juntament amb el bloqueig dels béns de Bin Laden, d'Al-Qaida i de desenes d'altres persones i organitzacions, Bush amenaçà a final de setembre els països que no col·laboressin amb Washington. En una al·lusió clara a països com Suïssa o Liechtenstein, Bush advertia que "probablement alguns estats europeus hauran de tornar a escriure les seves lleis per complir les condicions d'Amèrica".

Poc després i encara sota els efectes del xoc de l'11 de setembre, el Consell de seguretat de l'ONU votà una resolució que obligava tots els estats a retirar qualsevol suport financer i logístic a les xarxes terroristes i que preveia importants sancions per als països poc cooperants. La resolució 1373, adoptada per unanimitat, és d'aplicació immediata. Encara és més, aquesta dóna noranta dies als governs per informar una comissió especial creada pel Consell de seguretat sobre les mesures preses en la lluita contra el terrorisme. La resolució també preveu denegar el dret d'asil a "aquells que financin, planifiquin, ajudin o cometin actes terroristes, o aquells que els acullin" i convida els estats a signar al més aviat possible totes les convencions i protocols de la lluita contra el terrorisme. Per assegurar-se l'adhesió de tots els estats de l'ONU, Washington va deixar de banda la definició de "terrorisme" que molts països àrabs no volien veure associada a la "lluita d'alliberament contra Israel".

Si per alguns polítics europeus, aquesta resolució "històrica" canvia el paper del Consell de seguretat i situa l'ONU al primer pla de la lluita contra el terrorisme, per als nord-americans, aquesta només representa una peça més de l'estratègia dels EUA contra el "nou perill mundial".

Els bons alumnes. La Comissió europea ha demostrat que sap accelerar la seva maquinària burocràtica quan cal. El Consell de la UE havia tardat tres mesos a traduir en dret comunitari la resolució 1.333 de l'ONU dirigida contra el govern dels talibans i el seu protegit Bin Laden. Quatre mesos més han estat necessaris per publicar al diari oficial de les comunitats la llista de 300 noms lligats al terrorisme establerta per l'ONU. Després

dels fets de l'11 de setembre, uns quants dies han estat suficients per respondre a la crida de Bush i respectar la resolució 1373. A principi d'octubre, la Comissió europea convidà els quinze a congelar els béns de les persones i organitzacions sospitoses d'estar implicades amb els atemptats als EUA. Per la seva banda, el comissari europeu per les relacions exteriors, Chris Patten, exhortava el Parlament europeu a examinar immediatament el nou reglament.

De les paraules als fets. Mentre George Bush anunciava el bloqueig de sis milions de dòlars dipositats en trenta comptes lligats a activitats terroristes, els europeus no volien ser acusats de negligència. Així, el Govern francès ha congelat més de 2,2 milions de dòlars, mentre que a la Gran Bretanya les sumes arribaven als 88 milions de dòlars.

De moment, però, el país europeu que ha anat més lluny en la lluita contra el diner brut és sens dubte Alemanya. El ministre de Finances, Hans Eichel, ha anunciat la propera creació d'un fitxer central de tots els comptes oberts als 2.900 bancs alemanys. Aquesta mesura sense precedents simbolitza la intrusió de l'estat en el control del flux de capitals. Impensable en països com Suïssa, on impera el sagrat secret bancari, aquest instrument hauria d'ajudar a detectar les transaccions bancàries sospitoses com el frau fiscal o el finançament de terroristes.

El Govern alemany també pretén centralitzar l'enregistrament i l'estudi de totes les operacions susceptibles de ser il·legals gràcies a la col·laboració dels bancs. Tot i que la nova "unitat central d'informació financera" no serà un organisme d'investigació, els seus mitjans (50 milions de marcs) li permetran de funcionar com un centre de competències capaç de triar els casos. Aquesta cooperarà a més amb les centrals similars de països europeus i dels Estats Units. Salvant els obstacles de la col·laboració judicial, sovint massa lenta, el conjunt d'experts reunits al voltant del grup d'Egmont ha institucionalitzat un embrió d'intercanvi d'informacions que ja fa tremolar l'elit de la finança suïssa.

Atesa l'antiga relació de Londres amb les capitals de l'Orient Mitjà i la tradicio-

Una croada sincera?

El Foreign Terrorist Asset Tracking Center, òrgan d'investigació nord-americà creat per lluitar contra el finançament del terrorisme islàmic, no ho tindrà fàcil. Ningú no sap amb certesa quina és la fortuna de Bin Laden. Ningú no sap tampoc què ha passat amb el petit imperi comercial que aquest havia creat a Khartoum. El que sembla clar, però, és que l'organització Al-Qaida (Exèrcit Islàmic per l'Alliberament dels Llocs Sants), liderada per Bin Laden, no té cap problema per reunir importants donatius, voluntaris o imposats, de la part de musulmans milionaris i evitar així els circuits bancaris habituals. Les operacions de la *hawala*, basades en la confiança, no demanen cap transferència bancària. N'hi ha prou que des de Londres algú truqui o envii un correu electrònic a un col·lega d'un país llunyà perquè la suma de diners sigui disponible.

D'altra banda, les incomputables organitzacions caritatives que van veure la llum als anys vuitanta, durant la guerra entre l'URSS i els mujahidins a l'Afganistan, poden convertir-se en un vertader laberint sense sortida per als investigadors. Aquestes organitzacions recapten el *zakat*, impost religiós pagat pels musulmans o grups financers islamistes desitjosos de respectar els principis alcorànics. La *xària* o llei islàmica prescriu el *zakat* alhora que prohibeix la *riba* o *usura*, la inversió en el comerç d'armes, de carn de porc i d'alcohol. Per tal de treure profit de les fortunes d'aquests clients, els bancs islàmics i les seccions "islàmiques" dels bancs occidentals han creat els seus sistemes de gestió. L'atracció d'aquests fons, uns 150 mil milions de dòlars, explica l'interès creixent dels bancs occidentals pel diner "islàmic". Aquest ha estat el cas dels nord-americans Wellington i el gegant Citygroup/Citybank, el francès BNP-Paribas, l'anglosaxó HSBC, l'alemany Commerzbank i els suïssos UBS i Pictet.

Atesa la forta imbricació del món de les finances, la croada contra Ossama bin Laden podria comportar, a més, alguna sorpresa. De moment, la premsa nord-americana es mostra prudent davant de la pista que porta fins a Khaled bin Mah-

fuz, multimilionari sospitós d'haver pagat milions de dòlars a la xarxa de Bin Laden. Coincidència incòmoda per l'actual Govern nord-americà: Bin Mahfuz també va invertir els seus diners en les aventures petrolieres d'un George W. Bush en números vermells a final dels anys vuitanta. Des de l'agost del 2000, Khaled bin Mahfuz es troba sota residència vigilada en un hospital militar nord-americà i no se sap res més d'aquest personatge estretament lligat a Bin Laden.

Mentrestant, les iniciatives i conferències internacionals amb el terrorisme com a rerefons se succeeixen. A Xangai, els caps d'estat del Forum de cooperació econòmica Àsia-Pacífic (APEC) van refermar la seva voluntat de liderar la lluita contra el terrorisme internacional. Paradoxalment, la declaració final de l'APEC estima que la lluita contra el terrorisme passa per una major liberalització dels intercanvis econòmics. A Nova York, el debat de la darrera assemblea general de l'ONU també s'ha centrat en el terrorisme. Hom es pot preguntar, però, per l'eficàcia d'aquestes reunions de caps d'estat.

De moment, el creixement de l'economia subterrània nodrida de tot tipus de tràfic, corrupció i frau fiscal, i alhora relacionada amb les xarxes mafioses i terroristes, sembla fora de control. Les estimacions més prudentes parlen de mil milions de dòlars blanquejats diàriament al món.

Què succeirà, doncs, un cop Bin Laden hagi caigut a les mans dels EUA?

Per als més optimistes, els dramàtics esdeveniments als EUA hauran servit per reglamentar una mica més el món caòtic de les finances. Per als més pessimistes, el "nou ordre" imposat pels nord-americans comportarà una repressió selectiva que no afectarà ni els paradisos fiscals ni a la rapacitat dels mercats financers. Com ho resumia el jurista Jean de Maillard al diari *Libération*, el nou ordre podria assegurar "la llibertat per a uns, la repressió per als altres".

Les autoritats helvètiques investiguen Yeslam bin Laden, mig-germà d'Ossama

nal acollida d'un bon nombre de moviments d'oposició de països musulmans, la *city* anglesa figura entre els primers centres de les finances islamistes. Després de congelar desenes de comptes als seus bancs i d'implicar-se directament en els atacs aeris a l'Afganistan, el Govern de Tony Blair pot tornar a respirar tranquil·lament malgrat les crítiques dels seus socis europeus. A hores d'ara, la pressió diplomàtica dels EUA s'ha desplaçat sobre Suïssa, on tres pistes islamistes segueixen obertes.

A Lugano, la companyia Nada Management (ex-Al-Taqwa), fundada pel multimilionari i islamista declarat Youssef Nada, intriga els investigadors. La seva pertinença a la confraria dels Germans Musulmans i el fet que el número dos de la societat, Ghalib Himmat, sigui un dels fundadors del Centre islàmic de Munic, un dels fars europeus de difusió de l'islamisme polític, han dut les autoritats helvètiques a obrir un sumari contra els dos directius. A més, el Govern suís ha anunciat el bloqueig dels comptes de Nada Management tot esperant la publicació dels EUA de la quarta llista de sospito-

sos relacionats amb la xarxa de Bin Laden.

La segona pista porta fins a Ginebra i les ramificacions de l'Al-Shamal Islamic Bank. Després de refugiar-se al Sudan el 1991, Bin Laden sembla que va dipositar uns 50 milions de dòlars en aquesta entitat més aviat modesta. Com tot banc, però, Al-Shamal ha establert una xarxa important de relacions arreu del món i col·labora amb 33 bancs, dos dels quals es troben a Suïssa: el Crèdit Lionès i l'United European Bank. A més, l'entitat sudanesa manté lligams amb el Faysal Islamic Bank, situat també a Ginebra. La seva antiga relació amb el banc sudanès i el fet que un dels germans de Bin Laden, Haydar Mohamed, hagi format part del seu consell d'administració, fan que aquesta entitat es trobi també al centre de les sospites.

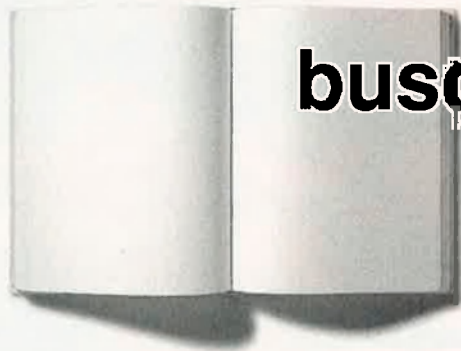
El misteriós mig-germà. La tercera pista ha dut les autoritats helvètiques a investigar les activitats del discret, Yeslam bin Laden, naturalitzat suís des de fa poc i mig-germà d'Ossama bin Laden. Interrogat pels inspectors de Berna, Yeslam ha hagut de donar explicacions sobre les seves activitats en diferents companyies helvètiques, com la Saudi Investment Company (SICO) i l'Avcon Business Jets, SA, filial d'una companyia d'aviació, Avcon AG. De moment, Yeslam ha reconegut que aquesta societat formava nous pilots. D'altra banda, i segons *Le Monde*, Yeslam va finançar els cursos de pilotatge d'un amic a Florida, justament a la mateixa escola on alguns dels pilots-suïcides de l'11 de setembre van ser entrenats. Els advocats de

Yeslam bin Laden tard o d'hora hauran de respondre a moltes preguntes. Per què des d'aquest estiu la SICO és gairebé inactiva? Per què Yeslam bin Laden va decidir invertir els seus diners en una companyia aèria?

El fet, però, és que fins ara a Suïssa només s'han blocat una quinzena de comptes susceptibles de tenir algun lligam amb Bin Laden. Malgrat que les autoritats helvètiques neguen qualsevol implicació de la plaça financera suïssa en la preparació dels atemptats a Nova York i al Pentàgon, per l'incombustible republicà, Newt Gingrich, el Govern de Berna no es mostra prou cooperant. Les amenaces de Gingrich són prou clares. Si Berna no canvia d'actitud, els bancs suïssos quedarien "fora del sistema bancari mundial". Davant de les insistents pressions nord-americanes, les autoritats suïsses, tot i defensar gelosament el secret bancari, han respòs amb un projecte germanohelvètic: la iniciativa "Interlaken". L'objectiu d'aquesta iniciativa, que serà presentada oficialment el novembre a les Nacions Unides, és atacar directament els circuits financers dels moviments terroristes o d'alguns estats sense afectar la població civil. Una proposta que suposaria repensar la filosofia de les sancions aplicades a països com l'Iraq, on malgrat la mort de milers de civils, Saddam Hussein segueix al poder.

El Govern de Berna, però, haurà de realitzar més esforços d'informació per convèncer els EUA de la seva bona fe i figurar així a la llista dels bons alumnes.

Jordi Tejel (Ginebra)

busquem lectors

Del 20 de novembre al 2 de desembre

Saló
València
del Llibre

La Beneficència · Carrer Corona, 32 · www.salovalenciallibre.com